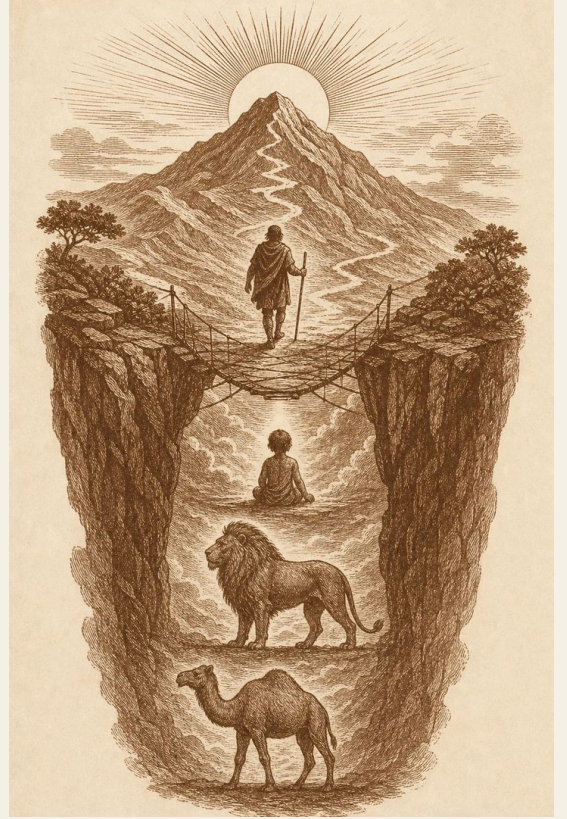

FRIEDRICH NIETZSCHE

Böyle Buyurdu Zerdüşt

29 sayfalık görselleştirilmiş geniş özet

16 özgün bölüm gravürü · Gündelik örnekler

Ana fikirler · Eleştiriler · Akılda kalan sahneler

Özgün eserin yerini tutmayan açıklamalı okuma rehberi

OKUMAYA BAŞLAMADAN ÖNCE

Bu rehberin pusulası

Dağdan insanlara inen Zerdüşt'ün tanrının ölümü, üstinsan, sürü, beden, yaratma, güç istenci ve ebedi dönüşle yüzleştiği şiirsel yolculuğu karakterleri ve sahneleri kaybetmeden sadeleştiren rehber.

Bu kitap nasıl okunmalı?

Böyle Buyurdu Zerdüşt roman, şiir, vaaz parodisi ve felsefi deneydir. Zerdüşt her zaman Nietzsche'nin doğrudan sözcüsü değildir; karakter yanılır, yalnız kalır ve kendi öğretisiyle sınanır.

Üstinsan biyolojik ırk veya siyasi efendi değildir. Eski değerlerin yıkıldığı dünyada kendi hayatına yaratıcı biçim verme ideali olarak okunmalıdır.

Rehber olay yolunu koruyacak ve eserin Nazi ideolojisiyle sonradan çarpıtılmasını açıkça ayıracak.

KULLANIM ÖNERİSİ

Bir oturuşta bitirmek zorunda değilsiniz; her gravür bir sonraki durak için hafıza kancasıdır.

YOL HARİTASI

23 durakta kitabın bütünü

01	Bu kitap nasıl okunmalı?	13	Ebedi dönüşün kapısı
02	Dağdaki on yıl	14	Çoban ve yılan
03	Aziz ile tanrının ölümü	15	Gece şarkısı ve verenin yalnızlığı
04	Pazar yerinde üstinsan	16	Cüce, soytarı ve ağırlık ruhu
05	Son insanın rahat hapishanesi	17	Yüksek insanlar mağarada
06	İp cambazının düşüşü	18	Eşek bayramı
07	Üç dönüşüm: Deve, aslan, çocuk	19	Kartal ve yılan
08	Bedenini küçümseyenler	20	Nazizmle kurulan sahte bağ
09	Bin bir amaç	21	Kadınlar hakkındaki sorunlu sözler
10	Pazar yerindeki sinekler	22	Bir ebedi dönüş alıştırması
11	Dost ve düşman	23	Bir cümlede kitabın özü
12	Güç istenci yalnız iktidar mı?		

YENİ BÖLÜM

BİRİNCİ KISIM · İNİŞ VE İLK ÖĞRETİ

BU BÖLÜMÜN DURAKLARI

- Dağdaki on yıl
- Aziz ile tanrının ölümü
- Pazar yerinde üstinsan
- Son insanın rahat hapishanesi
- İp cambazının düşüşü

Bu ara sayfa metni uzatmak için değil, zihinde yön duygusu kurmak için var. Sağdaki gravürü bölümün hafıza kapısı olarak kullanın; soldaki başlıklar ilerledikçe aynı ana sorunun farklı yüzlerini gösterecek.

BİRİNCİ KISIM · İNİŞ VE İLK ÖĞRETİ

02. DURAK

Dağdaki on yıl

On yıl dağda biriken bilgelik, ancak insanlara doğru inip paylaşım ve dirençle sınandığında canlı hale gelir.

Zerdüşt otuz yaşında dağa çekilir, on yıl yalnız yaşar ve bilgeliği taşınca güneş gibi vermek için insanlara inmeye karar verir.

Dolu bardak paylaşılmadığında ağırlığa dönüşür. Bilgelik tek başına saklanan hazine değil ilişki içinde sınanan şeydir.

Güneşe 'aydınlatacağın kimse olmasa mutluluğun ne olurdu?' diye sorar. Veren de alıcıya ihtiyaç duyar.

İniş kitabın temel hareketidir: Yüksekte bulunan fikir pazar yerinde, dostlukta ve hayal kırıklığında denenmelidir.

Aziz ile tanrının ölümü

Tanrının ölümü eski anlam pusulasının çalışmaması ve insanın yeni yön yaratma yüküyle kalmasıdır.

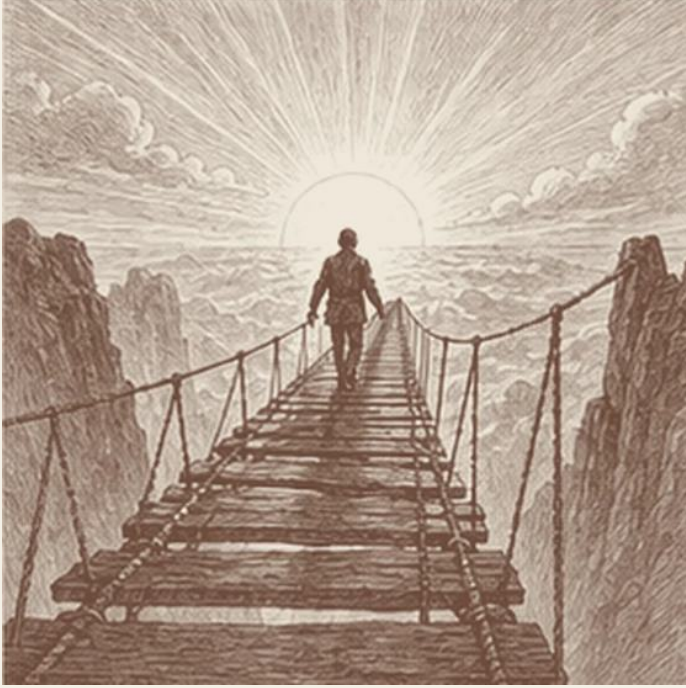
Ormanda yaşayan yaşlı aziz hala Tanrı'ya şarkı söyler. Zerdüşt ayrıldıktan sonra onun Tanrı'nın öldüğünü duymamasına şaşar.

Tanrının ölümü gökyüzündeki varlığın biyolojik ölümü değil, Batı'nın ortak ahlaki ve anlam temelini güvenirliğini kaybetmesidir.

Eski pusula çalışmazken yönsüzlük ve yeni değer yaratma sorumluluğu doğar. Yalnız inançsızlık değil kültürel depremdir.

Nietzsche bu ölümü basit zafer diye kutlamaz; boşluğu nihilizmin doldurabileceğini görür.

Pazar yerinde üstinsan

Üstinsan başkalarının üstünde efendi değil, insanın kendi verilmiş değerlerini aşmaya yöneldiği açık köprüdür.

Zerdüşt halka insanın aşılması gereken bir köprü olduğunu söyler. Üstinsan hazır tür değil, kendini dönüştürme ve dünyaya evet deme hedefidir.

Tohum ağaca dönüşürken tohumu küçümsemez; içindeki imkanı aşar. İnsan da mevcut alışkanlığını son biçim saymamalıdır.

Kalabalık öğretiden çok ip cambazını bekler ve Zerdüşt'le alay eder. Büyük kavram kamusal gösteride anlaşılmaz kalır.

Üstinsanı başkalarını ezme ruhsatı yapmak metnin öz yaratım ve kendini aşma yönünü tersine çevirir.

BİRİNCİ KISIM · İNİŞ VE İLK ÖĞRETİ

05. DURAK

Son insanın rahat hapishanesi

Son insan acıdan kaçarken büyük yaratım ve risk imkanını da bırakıp rahat ama dar bir hayat seçer.

Kalabalık üstinsan yerine son insanı ister. Son insan risk, büyük tutku ve yaratım istemez; küçük hazlar ve güvenli konforla yetinir.

Her akşam aynı eğlence, hiçbir güçlü evet veya hayır yoktur. Acı azaltılmış, imkan da küçülmüştür.

Nietzsche rahatlığı bütünüyle kötü saymaz; hayatın tek amacı olduğunda insanın ufkunu daralttığını gösterir.

Bugünün sonsuz akış ve kişiselleştirilmiş konfor dünyası son insan görüntüsünü rahatsız edici biçimde günceller.

BİRİNCİ KISIM · İNİŞ VE İLK ÖĞRETİ

06. DURAK

İp cambazının düşüşü

*İnsan köprü olmak isterken uçurum ve düşme riski taşır;
Zerdüşt soyut öğretinin yanında gerçek ölümü görür.*

Üstinsan ile son insan konuşması sırasında ip cambazı kuleler arasında yürür. Soytarı onu korkutur, cambaz düşer ve ölür. Zerdüşt yanında kalır.

İnsan hayvan ile aşıma imkanı arasındaki iptir; altındaki uçurum başarısızlık ve nihilizmdir.

Kalabalık gösteri bitince dağılır. Zerdüşt büyük insanlık yerine tek ölen insana karşı sorumlulukla karşılaşır.

Sahne felsefeyi bedene indirir: Aşıma sloganı gerçek düşme ve ölüm riskini taşır.

YENİ BÖLÜM

İKİNCİ KISIM · DEĞERLERİ YARATMAK

BU BÖLÜMÜN DURAKLARI

- Üç dönüşüm: Deve, aslan, çocuk
- Bedenini küçümseyenler
- Bin bir amaç
- Pazar yerindeki sinekler
- Dost ve düşman

Bu ara sayfa metni uzatmak için değil, zihinde yön duygusu kurmak için var. Sağdaki gravürü bölümün hafıza kapısı olarak kullanın; soldaki başlıklar ilerledikçe aynı ana sorunun farklı yüzlerini gösterecek.

İKİNCİ KISIM · DEĞERLERİ YARATMAK

07. DURAK

Üç dönüşüm: Deve, aslan, çocuk

Ruh yük taşıyan deveden hayır diyen aslana, oradan yeni oyun ve değer kuran çocuğa dönüşür.

Ruh önce deve gibi ağır görevleri yüklenir ve dayanıklılık kazanır. Sonra aslan olur, 'yapmalısın' ejderhasına karşı özgürlük için hayır der.

Ama aslan yeni değer yaratamaz; yalnız zinciri kırar. Çocuk unutma, oyun ve kutsal evet ile yeni başlangıç kurar.

Bir sanatçı önce geleneği öğrenir, sonra ustasına karşı çıkar, en son yalnız tepki vermeden kendi dilini yaratır.

Özgürlük yükten kaçmak değil, disiplin ve isyandan geçerek yaratıcı evete ulaşmaktır.

İKİNCİ KISIM · DEĞERLERİ YARATMAK

08. DURAK

Bedenini küçümseyenler

Beden aklın taşıdığı yük değil, duygu ve düşüncenin içinden doğduğu büyük canlı zekadır.

Zerdüş bedeni ruhun aşağı hapishanesi sayanlara karşı çıkar. Benlik yalnız akıl değil, duyu, dürtü ve bedenin büyük aklıdır.

Karar verdiğiniz sanırken uykusuzluk, korku ve beden ritmi düşüncenizi biçimlendirir. Zihin gövdesiz komutan değildir.

Bu beden vurgusu kaba hazcılık değildir. Beden yaratma ve değer vermenin koşuludur.

Kendini küçümseyen ahlak yaşamı öte dünya adına değersizleştirirse nihilizmi besler.

İKİNCİ KISIM · DEĞERLERİ YARATMAK

09. DURAK

Bin bir amaç

Halklar farklı iyi ve kötü levhaları yapar; yeni değer yaratmak eski taşı kırmaktan daha ağır sorumluluktur.

Toplumlar iyi ve kötü cetvellerini kendileri yaratır; savaşçı halk cesareti, tüccar halk güveni yüceltebilir. Değerler gökten hazır düşmez.

Aynı davranış bir kültürde onur, diğerinde ayıp olabilir. Bu fark her değerın eşit olduğu anlamına gelmez; yaratılmışlığını gösterir.

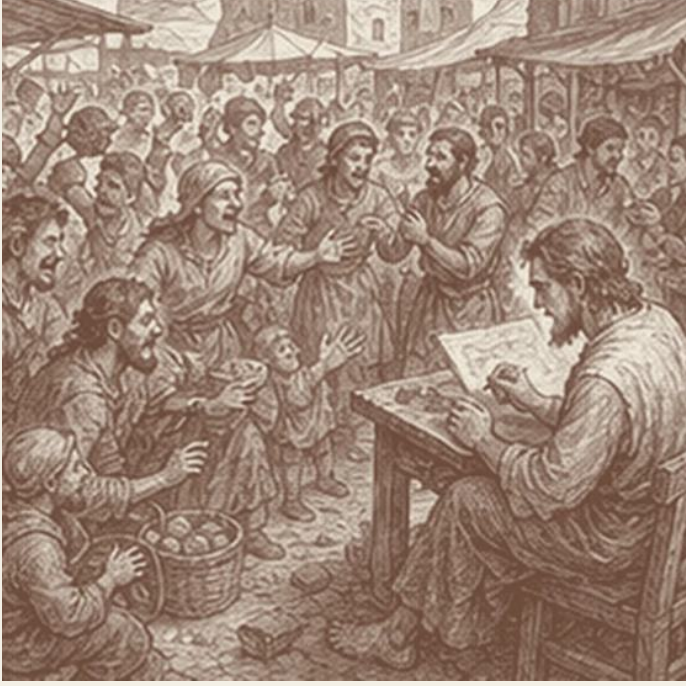
Tanrının ölümü sonrası görev yalnız eski cetveli kırmak değil hayatı güçlendiren yeni ölçü kurmaktır.

Değer yaratmak keyfi canının istediğini yapmak değil sonucu bütün hayatıyla üstlenmektir.

İKİNCİ KISIM · DEĞERLERİ YARATMAK

10. DURAK

Pazar yerindeki sinekler

Pazarın küçük övgü ve sokmaları yaratıcı dikkati parçalayabilir; yalnızlık eserin korunma odası olur.

Zerdüşt şöhret ve küçük saldırıların pazar yerinden uzak durmayı öğütler. Kalabalık yaratıcıyı överken aynı anda ısırır ve ölçüsüne çeker.

Sosyal medyada her yorumla kavgaya eden kişi eserini başkalarının küçük tepkisine teslim eder.

Yalnızlık kibirli kaçış değil yeni düşüncenin gürültüden korunma alanı olabilir.

Ama sürekli dağda kalmak da sınanmayı engeller. Zerdüşt'ün hareketi yalnızlık ile dönüş arasında gidip gelir.

İKİNCİ KISIM · DEĞERLERİ YARATMAK

11. DURAK

Dost ve düşman

İyi dost yalnız onaylamaz; saygılı karşı koyuşla kişinin kendi düşünce ve gücünü daha yüksek sınar.

Nietzsche'nin dostluğu rahat onay değil birbirini daha yükseğe çağıran gerilimdir. Gerçek dost bazen iyi bir düşman gibi karşı koyar.

Her fikrinize evet diyen kişi aynadır; gerekçenizi zorlayan dost kasınızı geliştirir.

Bu dil kötü ilişkiyi romantikleştirmek için kullanılmamalıdır. Şiddet ve aşağılama gelişim değil zarar üretir.

Değerli karşı koyuş karşılıklı saygı ve kişinin kendi yolunu güçlendirmesiyle ölçülür.

YENİ BÖLÜM

ÜÇÜNCÜ KISIM · EN AĞIR DÜŞÜNCE

BU BÖLÜMÜN DURAKLARI

- Güç istenci yalnız iktidar mı?
- Ebedi dönüşün kapısı
- Çoban ve yılan
- Gece şarkısı ve verenin yalnızlığı
- Cüce, soytarı ve ağırlık ruhu

Bu ara sayfa metni uzatmak için değil, zihinde yön duygusu kurmak için var. Sağdaki gravürü bölümün hafıza kapısı olarak kullanın; soldaki başlıklar ilerledikçe aynı ana sorunun farklı yüzlerini gösterecek.

ÜÇÜNCÜ KISIM · EN AĞIR DÜŞÜNCE

12. DURAK

Güç istenci yalnız iktidar mı?

Güç istenci yalnız başkasına hükmetmek değil, direnç içinde kendi kapasitesine biçim veren yaratıcı enerji olabilir.

Zerdüşt'te yaşam kendini aşan, biçim veren ve dirençle büyüyen güç olarak anlatılır. Güç istenci yalnız başkasını yönetme arzusu değildir.

Müzisyen zor eseri çalışırken kendi kapasitesini örgütler. Bahçıvan bitkiye biçim verirken çevreyle yaratıcı ilişki kurar.

Kavram Nietzsche'nin notlarında farklı anlamlar taşır ve kız kardeşinin derlediği sonraki kitapla yanlış biçimde tek sistem yapılmıştır.

Gücü tahakküm diye okumak metni faşist slogana açar; kendini aşma ve yaratma boyutu merkezde tutulmalıdır.

ÜÇÜNCÜ KISIM · EN AĞIR DÜŞÜNCE

13. DURAK

Ebedi dönüşün kapısı

Geçmiş ve gelecek yollarının buluştuğu kapı, bu anı sonsuz kez istemeye hazır olup olmadığımızı sorar.

Zerdüşt bir geçitte biri geçmişe, biri geleceğe uzanan iki sonsuz yol düşünür. Bütün anların tekrar dönmesi ihtimali en ağır düşünce olarak belirir.

Hayatınızı sonsuz kez aynı ayrıntıyla yaşayacağınız söylense bunu lanet mi, armağan mı sayardınız?

Ebedi dönüş kozmolojik teori veya yaşamı sınayan düşünce deneyi olarak yorumlanır. Kitap kesin teknik açıklama vermez.

Ölçü gelecekte ödül değil bu hayatı tekrar isteyebilecek kadar sahiplenmektir.

ÜÇÜNCÜ KISIM · EN AĞIR DÜŞÜNCE

14. DURAK

Çoban ve yılan

Çoban boğucu yılanı ısırduğında en ağır düşünce kurbanı olmaktan onu dönüştüren kişiye geçer.

Zerdüşt bir çobanın boğazına yılan girdiğini görür. Çobana yılanın başını ısırmasını söyler; çoban kurtulup insanüstü bir kahkahayla ayağa kalkar.

Yılan Zerdüşt'ün boğucu ebedi dönüş düşüncesi olabilir. Ondan kaçmak değil onu ısırıp içselleştirmek dönüşüm yaratır.

Korku dışarıdan çıkarılacak nesne değil kendi evetinizle değiştirilecek yük haline gelir.

Sahne şiddetli ve semboliktir; tek doğru açıklamaya kapanmaz. Etkisi kavramdan önce bedene ulaşır.

ÜÇÜNCÜ KISIM · EN AĞIR DÜŞÜNCE**15. DURAK****Gece şarkısı ve verenin yalnızlığı**

Zerdüşt ışık saçan ama ışık alamayan güneş gibi kendi vericiliğinin yalnızlığını söyler. Sürekli öğretmen olmak karşılıklılığı kaybettirir.

Herkese destek veren kişinin yardım istemeyi unutması gibi, güç görüntüsü ihtiyaçların görünmesini engelleyebilir.

Nietzsche'nin kahramanı yalnız zafer sesi değildir; kıskançlık, özlem ve yorgunluk taşır.

Kendi değerini yaratmak başkasına ihtiyaç duymamak demek değildir.

ÜÇÜNCÜ KISIM · EN AĞIR DÜŞÜNCE

16. DURAK

Cüce, soytarı ve ağırlık ruhu

Ağırlık ruhu her yükselişi alayla aşağı çeker; yaratıcı hafiflik ağır hayatı inkar etmeden onunla dans eder.

Zerdüş'tün cücesi her yükselişi aşağı çeken alaycı ağırlıktır. Soytarı tehlikeli sıçrayışla başkasını düşürür. Karakterler iç sesler ve kültürel güçler gibi çalışır.

Yeni fikre 'zaten her şey boş' diyen ses eleştiri değil başlamayı engelleyen ağırlık olabilir.

Nietzsche hafifliği yüzeysellik değil ağır kaderi dansla taşıma gücü olarak över.

Ciddiyetin her zaman derinlik, kahkahanın her zaman kaçış olmadığını gösterir.

YENİ BÖLÜM

DÖRDÜNCÜ KISIM · YANLIŞ OKUMALAR

BU BÖLÜMÜN DURAKLARI

- Yüksek insanlar mağarada
- Eşek bayramı
- Kartal ve yılan

Bu ara sayfa metni uzatmak için değil, zihinde yön duygusu kurmak için var. Sağdaki gravürü bölümün hafıza kapısı olarak kullanın; soldaki başlıklar ilerledikçe aynı ana sorunun farklı yüzlerini gösterecek.

Yüksek insanlar mağarada

Yüksek insanlar eski değerlerden çıkmış ama yenisini yaratamamış, mağarada bekleyen geçiş figürleridir.

Son bölümlerde kral, papa, büyücü, en çirkin insan ve başka 'yüksek insanlar' Zerdüşt'ün mağarasına gelir. Eski değerleri aşmış ama yeniye ulaşamamış ara tiplerdir.

Diploması bitmiş ama mesleğini bulamamış mezun gibi, eski evden çıkmış ve yeni evi kuramamışlardır.

Zerdüşt onları teselli eder, fakat üstinsan saymaz. Yüksek olmak son durak değil geçiştir.

Kitap kahraman topluluğunu bile parodi ve kahkahayla sınar.

Eşek bayramı

Eski put yıkılınca boşluk hemen yeni ve komik bir putla dolabilir; itaat yalnız logosunu değiştirir.

Mağaradakiler bir eşeğe tapınmaya başlar. Eski Tanrı'nın boşluğu yeni ve komik putla hemen dolar. İnanç biçimi değişir, ihtiyaç sürer.

Bir ideolojiyi bırakıp sorgulamadan başka lidere bağlanmak eşeğin önünde diz çökmeye benzer.

Zerdüşt öfkelenir, sonra kahkaha ve kutlamanın iyileştirici yönünü de görür. Sahne yalnız alay değildir.

Değer yaratmanın tehlikesi, eski itaati yeni logoyla tekrar etmektir.

DÖRDÜNCÜ KISIM · YANLIŞ OKUMALAR**19. DURAK****Kartal ve yılan**

Zerdüşt'ün hayvanları kartal ile yılandır: yükseklik ve gurur, toprak bilgeliği ve döngü. Birlikte tek taraflı kahramanlığı dengelerler.

Yalnız yükselen kartal toprağı, yalnız sürünen yılan ufku kaybedebilir. Zerdüşt iki hareketi bir arada taşır.

Hayvanlar ebedi dönüşü Zerdüşt'ten önce dile getirir, fakat onun kişisel dehşetini tam yaşamaz. Bilmek ile bedende üstlenmek farklıdır.

Kitabın imgeleri kavramları tanımlamak yerine aralarında hareket alanı açar.

YENİ BÖLÜM

SON DURAKLAR

BU BÖLÜMÜN DURAKLARI

- Nazizmle kurulan sahte bağ
- Kadınlar hakkındaki sorunlu sözler
- Bir ebedi dönüş alıştırması
- Bir cümlede kitabın özü

Bu ara sayfa metni uzatmak için değil, zihinde yön duygusu kurmak için var. Sağdaki gravürü bölümün hafıza kapısı olarak kullanın; soldaki başlıklar ilerledikçe aynı ana sorunun farklı yüzlerini gösterecek.

SON DURAKLAR

20. DURAK

Nazizmle kurulan sahte bağ

Nietzsche Alman milliyetçiliğini ve antisemitizmi eleştirmişti. Ölümünden sonra kız kardeşi Elisabeth yazılarını seçip düzenleyerek Nazi yorumuna uygun bir görüntü kurdu.

Üstinsan biyolojik üstün ırk, güç istenci totaliter fetih programı değildir. Metnin sert ve hiyerarşik dili kötüye kullanıma açık olsa da bu eşitleme yanlıştır.

Düşünürü aklamak için her sorunlu cümleyi silmek de gerekmez. Demokrasi ve eşitlik karşıtı yönleri eleştirel okunmalıdır.

21. DURAK

Kadınlar hakkındaki sorunlu sözler

Kitapta kadınlar hakkında küçümseyici, stereotip ve rahatsız edici bölümler bulunur. Bunları yalnız ironi diyerek geçmek metnin tarihsel cinsiyetçiliğini gizleyebilir.

Zerdüş karakterinin sözü ile Nietzsche'nin görüşü ayrımı yorum gerektirir, fakat okurun eleştirisini iptal etmez.

Kendini aşma çağrısı, kadınları başkasının gelişim aracı yapan dilin de aşılmasını gerektirir.

SON DURAKLAR

22. DURAK

Bir ebedi dönüş alıştırması

Bugünkü bir seçimi sonsuz kez tekrar edeceğiniz varsayımıyla düşünün. Bu, her şeyi sevmek zorunda olduğunuz anlamına gelmez; hangi hayat parçasının değişim istediğini keskinleştirir.

Sonra deve, aslan ve çocuk aşamalarını sorun: Hangi disiplini öğrenmeniz, hangi buyruğa hayır demeniz ve hangi yeni eveti yaratmanız gerekiyor?

Alıştırma büyük kahramanlık değil küçük hayat biçimi için kullanılabilir.

23. DURAK

Bir cümlede kitabın özü

Eski Tanrı ve değerler güvenini kaybettiğinde insan ya son insanın rahatlığına çekilir ya da deve, aslan ve çocuk dönüşümünden geçerek bu hayatı tekrar isteyebileceği yeni değerler yaratır.

Akılda kalacak görüntü iptir: İnsan tamamlanmış son değil, hayvan ile yaratıcı aşılma arasında düşme riskini taşıyan bir geçittir.

KAYNAKLAR VE KAPSAM

Neye dayandık, nerede durduk?

- [1] Project Gutenberg - Thus Spake Zarathustra tam metni
[2] Stanford Encyclopedia of Philosophy - Nietzsche
[3] Cambridge - Thus Spoke Zarathustra içindekiler
[4] Internet Encyclopedia of Philosophy - Nietzsche

TELİF VE SORUMLULUK NOTU

Bu çalışma eğitim ve araştırma amacıyla hazırlanmış özgün bir özet ve yorum rehberidir. Kitabın cümlelerini yeniden üretmez ve özgün eserin yerini tutmaz. Sağlık ve psikoloji başlıkları genel bilgi verir; tanı, tedavi veya kişiye özel profesyonel öneri değildir.

SON CÜMLE

Akılda kalacak görüntü iptir: İnsan tamamlanmış son değil, hayvan ile yaratıcı aşılma arasında düşme riskini taşıyan bir geçittir.